

ESHITISHIDA NUQSONI BO'LGAN BOLALARDA O'YINLI TEXNOLOGIYALARNING AHAMIYATI

Imamova Charos Shonazarovna
Nizomiy nomidagi O'zMPU o'qituvchisi

Turg'unova Ozoda

Nizomiy nomidagi O'zMPU Surdopedagogika yo'nalishi 3-bosqich talabasi

Annotatsiya

Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarning bilish jarayonlari, intellektual salohiyati, nutqining rivojlanishi, o'zaro kommunikativ aloqalarning mustahkamlashuvi va ijtimoiy hayotga moslashuvini rivojlanishida o'yin faoliyati katta hissa qo'shadi. Bundan tashqari yuqorida keltirilgan o'yinlar tur va olib borilish tartibiga ko'ra bolaning ma'lum bir sezgi, bilish jarayonlariga ta'sir o'tkazadi. Xususan; ularda jamoaviy ishlash, ushbu jamoada o'zini tuta bilish, bolalarda hadik, qo'rquv hislarini idora eta olish, hayajonni yenga olish, o'zaro do'stona munosabatlarni shakllantirish, g'alaba, mag'lubiyat tushunchalarini singdirish, kommunikativ aloqalarni mustahkamlashda juda katta yordam beradi.

Kalit so'zlar; kommunikativ muloqot, didaktik o'yinlar, verbotonal tizim, audiovizual kurs, vibrotaktil faza, fonetik ritm, piktografik ritm, fonetik ritm.

O'yin-bu bolaning atrofdagi dunyo bilan o'zaro munosabati va yangi ko'nikmalarni o'rganish usuli. Bu tasavvurni rivojlantirishga, turli vaziyatlarga moslashish va muammolarni hal qilish qobiliyatiga yordam beradi. O'yin, shuningdek, ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi, chunki bolalar bir-biri bilan muloqot qilishni, hamkorlik qilishni va tashabbus ko'rsatishni o'rganadilar.

Didaktik o'yinlar-bu bilim, ko'nikma va malakalarni o'zlashtirishga qaratilgan o'yinlar. Ular darslarda materialni mustahkamlash uchun yoki qiyinroq vazifalardan oldin isinish uchun ishlatilishi mumkin.

Rolli o'yinlar o'quvchilarga turli vaziyatlarda o'zini qanday tutishni tushunishga yordam beradi, shuningdek, ularning muloqot qobiliyatlarini rivojlantiradi. Bunday

International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health

Hosted online from Jakarta, Indonesia

Website: econfseries.com

30th May, 2025

o'yinlar sinfda ham, ko'chada ham o'tkazilishi mumkin va haqiqiy yoki xayoliy vaziyatlarga asoslangan bo'lishi mumkin.

Biznes o'yinlari-bu kompaniya yoki tashkilotning haqiqiy faoliyatini taqlid qiladigan o'qitish usuli. Ular o'quvchilarga kompaniyaning tamoyillarini tushunishga va noaniqlik sharoitida qaror qabul qilishni o'rganishga yordam beradi.

.¹ Sport o'yinlari jismoniy rivojlanish uchun ham foydali bo'lib, fiziologik sog'lom bo'lib kamol topishiga yordam beradi

Ushbu o'yin turlari barcha bolalar uchun birdek teng va mos bo'lib, nafaqat eshitishida muammosi bor bolalarga balki sog'lom bolalarning maktablarida ham o'yin turlari qatorida foydalaniladi. O'yin bolaning qiziqishlari uyg'otishda, tezkorlikda, jamoaviy do'stlik va g'alaba tushunchalarini shakllanishida, kommunikativ aloqalarni mustahkamlashda, o'zaro faol bo'lib guruhlarining integratsiyalashuvida muhim omil sanaladi.

Endilikda eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarning dars jarayonlarida, tarbiyachilik soatlarida va shu kabi holatlarda qo'llaniladigan o'yin turlari haqida batafsil ko'rib chiqamiz. Sababi eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarda qo'llaniladigan o'yin turlari sog'lom bolalarning o'yin turlaridan birmuncha farq va tafovutlarga ega. Bunda bolaning intellektual salohiyati, bilish jarayonlari, ruhiy holati, kabi umumiy ahvoliga mos va xos ravishdagi o'yin turlarini tanlash kerak bo'ladi. O'yin bolada noqulaylik, qiyinchilik, tushunarsizlik, maqsadsizlik, ma'lum bir jarayonning rivojlanishiga ta'sir qilmay qolmasligi kerak. O'yinlarning asosiy va bosh maqsadi ham shudir. O'yin bolada deylik, dars jarayonida egallangan bilimni mustahkamlash va takrorlashga qaratilganligi, shunga ko'ra umumiy mavzuga doir natijani o'zlashtira olishlari zarur. Bundan tashqari boshqa vaqtlarda ham tashkil qilinadigan o'yinlar bolada berilgan mavzu asosini rivojlanishiga qaratilgan bo'lishi kerak. Shunda o'yin o'z samarasini berib boradi.

Ushbu kabi jarayonlarni inobatga olgan holda eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarga qaratilgan verbotonal o'yin turlari bilan tanishib chiqamiz.

1

<https://urok.1sept.ru/articles/702556?ysclid=m9awpib8sk926321879#:~:text=%D0%98%D0%B3%D1%80%D1%8B%20%D0%B2%20%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%BC,%D0%92%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%B8%D0%BC%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B0%2C%20%D0%B2%D0%BE%D1%81%D0%BF%D0%B8%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8C>

International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health

Hosted online from Jakarta, Indonesia

Website: econfseries.com

30th May, 2025

Verbotonal usul-ogʻzaki nutqni rivojlantirish va jamiyatga yanada integratsiya qilish uchun tananing barcha resurslaridan foydalanadigan bolalarni reabilitatsiya qilish usuli. Ogʻzaki muloqotni rivojlantirishda verbotonal usuldan foydalanganda oʻqituvchi quyidagi maqsadlarga erishishi mumkin:

1. bolada ogʻzaki nutq bilan muloqot qilish zarurligini shakllantirish;
2. oʻz ovozingiz, nutqingiz ovozini oʻz-oʻzini nazorat qilishni shakllantirish;
3. ifodali, hissiy nutqni rivojlantirishga hissa qoʻshish;
4. bolaning nutqiga koʻproq eʼtibor bering va imo-ishoralarga kamroq eʼtibor bering;
5. har qanday nutq iborasini toʻgʻri takrorlashni oʻrgating.

Verbotonal usulning vazifalari

- bolaning oʻzini tinglash va gapirishga boʻlgan ehtiyoji va motivatsiyasini yaratish;
- nafas olish, ovoz, nutqning ritmik-intonatsion tomoni, ovoz talaffuzini shakllantirish
- eshitish idrokining rivojlanishi.

Verbotonal tizim-bu, birinchi navbatda, barcha saqlangan analizatorlarni, insonning potensial imkoniyatlarini faollashtirish bilan qoldiq eshitish idrokini tiklashni taʼminlaydi. Bolaning nutqi eshitish qoldigʻiga asoslangan holda rivojlanadi, bu esa verbotonal taʼlim tizimida asosiy hisoblanadi.²

- 1.Vibrotaktil fazasi
- 2.Audiovizual kurs
- 3.Fonetik ritm
- 4.Musiqiy stimulyatsiya
- 5.Piktografik ritm

Vibrotaktil fazasi

Vibratsiyali taktil faza vibrator yoki past chastotali tebranish taxtasi (stol) dan foydalanishni, butun tanada tovushlarni idrok etishni taklif qiladi.U birinchi bosqichda, lugʻat, yangi soʻzlar ustida ish boshlanganda, bolalarga rasmlar, planshetlar taqdim etilganda qoʻllaniladi. Shuningdek, allaqachon tanish boʻlgan

² [Инновационные технологии обучения старших дошкольников с нарушением слуха](#)

International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health

Hosted online from Jakarta, Indonesia

Website: econfseries.com

30th May, 2025

soʻzlar ustida ish olib borilmoqda. Oʻqituvchi ularni ekran orqasida talaffuz qiladi. Vibratsiyali stol nutqni zaryadlashda ham qoʻllanilishi mumkin. Masalan, tovushning uzunligi va qisqaligi ustida ishlayotganda va shu kabi oʻquv mashgʻulotlarida bilib olish mumkin.

Audiovizual kurs uslubidagi oʻyinlar.

"Rangli pianino" –yoxud "Rangli bulutchalar" - oʻyini

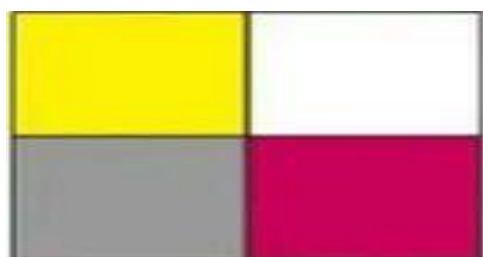
Maqsad: bolalarni oʻzaro guruhlab, oʻqituvchi bilan kommunikativ aloqalarini mustahkamlash, guruhlararo munosabatlarini rivojlantirish hamda ranglarni farqlashga oʻrgatish.

Kerakli jihozlar: rang nomlari tushirilgan oq qogʻoz boʻlakchalari, ranglar koʻrinishi tushirilgan doska va yelim.

Oʻyin jarayoni

Bolalar oldiga ranglar nomi yozilgan qogʻozlar qoʻyiladi. Ushbu qogʻozlardagi rang nomlariga bola rangli qogʻozlardan tayyorlangan rangli doskaga ranglar nomini yelim orqali joylashtiradilar.

QIZIL	YASHIL
SARIQ	QORA
PUSHTI	KOʻK

Ushbu o‘yin orqali bolada tezkorlik, fikrlarining bir joyga jamlanishi, jamoada o‘zini tutishi, xotira, idrokning rivojlanishi, shu bilan bir qatorda kommunikativ muloqotning o‘shishiga erishiladi. Binobarin, ushbu kabi jamoaviy tashkil etilgan o‘yinlar eshitishida nuqsoni bo‘lgan boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida umumiy ishtirokchilar davrasida hayajon, ikkilanish, qo‘rquv kabi hislarning yo‘qolishiga olib keladi. Sababi, bunday o‘zaro guruh bo‘lib tashkillashtiriladigan didaktik o‘yinlar bolalarda tezkorlik, o‘zaro mustahkam muloqot, do‘stlik, g‘alaba, mag‘lubiyat tushunchalari singdirib boriladi.

Fonetik Ritm Usulidagi O‘yinlar

Fonetik ritm - nutq va harakatni birlashtirgan maxsus mashqlar tizimi bo‘lib, nutq materialining (tovushlar, bo‘g‘inlar, matnlar) talaffuzi qo‘llar, oyoqlar va tananing boshi harakatlari bilan birga keladi. Fonetik ritm darslari fonetik jihatdan to‘g‘ri nutqni shakllantirishga yordam beradi. Bolalar bilan ishlashda bolaning psixikasini shakllantirish qonuniyatlarini hisobga olish kerak.

1. Mashg‘ulotlar muntazam ravishda haftasiga 3-5 marta 10-15 daqiqa davomida, qonushmadan oldin nutq mashqlari sifatida o‘tkazilishi kerak.
2. Dars davomida bolalar o‘qituvchini aniq ko‘rishlari va bir-birlarini bezovta qilmasliklari uchun yoyilib turishlari kerak.
3. Harakatlar va nutq materiali ilgari o‘rganilmagan. Mashqlar taqlid qilish orqali amalga oshiriladi. Bolalar harakatlarni bajaradilar va nutq materialini o‘qituvchi bilan sinxron talaffuz qiladilar.

International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health

Hosted online from Jakarta, Indonesia

Website: econfseries.com

30th May, 2025

4. Har bir mashq 3-5 marta, avval butun guruh bilan, so'ngra o'quvchining o'zi bilan individual ravishda shug'ullanishadi. Mashqni bir necha marta takrorlash harakatlarni aniqroq qiladi, shu jumladan artikulyatsiya nafas olish, organlarining faolligini oshiradi. Shuning uchun, dastlabki bosqichda asosiy e'tibor bolalar tomonidan harakatlarning to'g'ri bajarilishiga qaratilishi kerak.
5. Har bir darsda o'qituvchi tabiatan qarama-qarshi bo'lgan harakatlarni: tez va sekin, o'zgartirishi kerak. Ularning bu almashinuvi bolaning psixikasining uyg'unlashuviga refleksli ta'sir ko'rsatadi. Miya yarim sharida qo'zg'alish jarayonlari natijasida bolalarning aqliy va harakat faolligi normallashadi va ularning kayfiyati yaxshilanadi.
6. Shuni esda tutish kerakki, dastlabki bosqichda nafaol qatnashgan bolalar keyingi mashg'ulot jarayonlariga majburlanmasligi kerak. Bolani mashq qilishga majburlab bo'lmaydi. Tez orada uning o'zi ham o'qituvchi va boshqa bolalar nima qilayotganiga qarab o'rganib qoladi, unda qiziqish va o'yinda ishtirok etish istagi paydo bo'ladi va u taqlid qilishni boshlaydi. Pedagog bilan tez ijobiy hissiy aloqa o'rnatadi. Bola bilan qanchalik tez ijobiy hissiy aloqa o'rnatilsa, u tezroq taqlid qila boshlaydi va birgalikdagi ishlarga aralashadi.
8. Bolalarni tovushlarni ma'lum ketma-ketlikda, talaffuz qilishda eng osonidan boshlab, asta-sekin murakkabroq tovushlarga (unli tovushlar: a, o, u. e. p. s, undosh tovushlar. m. n. f, v, p, b, g. d. k. g. x. S, , J, d. y. va. qozon unlilari) o'rgatish lozim bo'ladi.
9. Sinflar bolalarga quvonch va qoniqish olib kelishi, o'ynoqi material va yorqin, hissiy jihatdan ijobiy rangga ega bo'lishi kerak.
10. Bolaning e'tiborini muvaffaqiyatsizliklarga qaratmaslik kerak va aksincha, hatto eng kichik muvaffaqiyatlarni ham e'tiborsiz qoldirmaslik kerak. Bolalarni nafaqat o'z yutuqlaridan, balki o'rtoqlarining muvaffaqiyatlaridan ham quvonishga o'rgatish muhimdir.
11. Darslar davomida rag'batlantirish va qo'llab-quvvatlashning og'zaki bo'lmagan shakllaridan faol foydalanish lozim.
12. O'qituvchining nutqi namuna bo'lib xizmat qilishi, tabiiy, fonetik jihatdan to'g'ri bo'lishi kerak.

International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health

Hosted online from Jakarta, Indonesia

Website: econfseries.com

30th May, 2025

13. O'qituvchining o'zi harakatlarni nafaqat to'g'ri, balki chiroyli bajara olishi kerak.

14. O'qituvchi talaffuzdagi kamchiliklarni nafaqat bola bilan individual ishlashda, balki dumaloq raqs paytida ham ushlay olishi kerak.

15. Agar o'qituvchi bu ishni musiqa jo'rligida bajarsa, u holda bolalarning hissiy sezgirligi eng yuqori bo'ladi.

Fonetik ritmlarga asoslangan o'yin mashqlaridan foydalangan holda muntazam nutq darslari quyidagilarga yordam beradi:

- bolalar umumiy nozik va artikulyar vosita ko'nikmalarini faolroq rivojlantirish va harakatlarni muvofiqlashtirish:

- fonemik eshitishni yaxshilash:

Nutq nafasini normallashtirish:

- ovozning kuchi va balandligini o'zgartirish qobiliyatini shakllantirish:

- nutqning ritmik va ritonik tomonlarini yaxshilash:

Fonetik ritm bolalarni faol nutqini boshlashga undash³ kabi yutuqlarga erishiladi.

Musiqiy Stimulyatsiya

Musiqiy stimulyatsiya-bu harakat orqali ritm, musiqa orqali erkin harakat (chalkashtirmaslik kerak, musiqiy stimulyatsiyada musiqiy quloqni rivojlantirish bo'yicha ish olib borilmaydi, uning maqsadi nutqni rivojlantirishdir). Nima uchun musiqa orqali? Ha, chunki bu shakllarning barchasi nutqda. Harakatsiz ovoz yo'q. Ovoz va nutq harakatning natijasidir. Inson tanasi past chastotalarga sezgir bo'lib, ular orqali nutqning ritmi va intonatsiyasini o'tkazadi. Musiqiy stimulyatsiyada ritm va intonatsiya tashuvchilari hisoblagichlar ritmiga asoslangan.

Musiqiy stimulyatsiyaning eng muhim elementlaridan biri bu to'g'ri nafas olishdir. Siqilgan quloqchin emas, balki yengil, erkin nafas olish bolalarga chiroyli va ifodali nutq va musiqiy tovushni chiqarishga imkon beradi. Bunga maxsus jihozlardan foydalangan holda uzoq muddatli mashg'ulotlar orqali erishiladi: tebranish stoli, metronom, nafas olish mashqlari, o'yin materiallari: havo va tennis to'plari, qog'oz va paxta qushlari, qog'oz lentalar, iplardagi paxta to'plari, qor parchalari, puflangan

³ <https://infourok.ru/rekomendacii-po-provedeniyu-foneticheskoy-ritmiki-s-negovoryaschimi-detmi-doshkolnoe-obrazovanie-1172398.html?ysclid=m9azk8gnyb772773178>

International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health

Hosted online from Jakarta, Indonesia

Website: econfseries.com

30th May, 2025

o'yinchoqlar va puflangan musiqa asboblari va boshqalar. Tovushda tekislik paydo bo'ladi, tovushning qisqarishi va davomiyligi, balandligi o'rganiladi.⁴

Eshitish qobiliyati cheklangan bolalarda musiqiy va ritmik mashg'ulotlarda musiqa bilan bog'liq turli xil faoliyat turlari bo'yicha bilim, ko'nikma va malakalar shakllanadi: musiqani idrok etish, musiqiy va ritmik harakatlar (raqs va gimnastika harakatlari, ularning musiqaga oddiy kompozitsiyalari), musiqiy ertaklarni sahnalashtirish va boshqalar. Tuzatish ishlari bolalarda musiqani idrok etishning maqsadli rivojlanishiga asoslangan. Musiqani idrok etishni o'rganish ularning musiqaga hissiy sezgirligini rivojlantirishga va uning asosiy elementlarini idrok etishni shakllantirishga qaratilgan.

Faoliyatning asosiy turlaridan biri bu musiqiy, tuzatish va ritmik harakatlardir. Bolalar musiqada asosiy harakatlarni, masalan, yurish, yugurish, sakrash, raqs va gimnastika mashqlarini ifodali, to'g'ri va ritmik tarzda bajarishni, xalq va zamonaviy raqslarning oddiy kompozitsiyalarini ijro etishni o'rganadilar. Ular hayvonlarning odatlarini, musiqiy ertak qahramonlarining belgilarini, shuningdek musiqiy va motorli o'yinlarni yetkazadigan harakatlarni o'rganadilar. Ish jarayonida bolalarda musiqa ostida harakatlarni improvizatsiya qilishni rivojlantirishga katta ahamiyat beriladi. Musiqiy va ritmik mashg'ulotlar o'quvchilarning turli xil faoliyat turlarini o'z ichiga oladi. Ta'limning muvaffaqiyati asosan ishni to'g'ri tashkil etish bilan belgilanadi. Musiqa va eshitish qobiliyati past bolalar ushbu kombinatsiyaning g'ayrioddiylikiga qaramay, bolalarni o'qitish va tarbiyalashda, shuningdek estetik qadriyatlarni dunyoga tanishtirishda maxsus usul va usullardan foydalaniladi.⁵

Piktografik Ritm Piktografik ritm-bu eshitish qobiliyati cheklangan bolalarni reabilitatsiya qilishda qo'llaniladigan usul. Bu piktogrammalardan foydalanishni o'z

⁴ [5.4. Музыкальная стимуляция](#)

⁵ [Музыкально-ритмические занятия как процесс эстетического воспитания развития детей с нарушением слуха | Дефектология Проф](#)

International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health

Hosted online from Jakarta, Indonesia

Website: econfseries.com

30th May, 2025

ichiga oladi — o‘yin yoki harakat paytida olingan hissiyotlarning yaxlit rasmlarini tashkil qiladi.

Piktografik ritm SUVAG markazida professor M. Lovrich tomonidan ishlab chiqilgan.

Piktografik ritmdan foydalanish, ayniqsa, nuqsonning murakkab tuzilishiga ega bo‘lgan bolalar uchun juda muhimdir.

Piktografik ritm ijodiy faoliyat uchun katta imkoniyatlar yaratadi. Grafik belgilardan foydalanish nafaqat nutqning ritmik tuzilishi ustida ishlashda, balki tilning lug‘ati va grammatik tuzilishi ustida ishlashda ham yaxshi natijalarga erishishga imkon beradi.⁶

“Hikoyani davom ettiring”, nutq terapevti piktogrammalarni tarqatadi, hikoyani o‘qiydi va bola piktogramma asosida davom etadi. Bunga ko‘ra, bolaning stoli ustiga biror bir hikoya yoki ertakga mos keluvchi rasmlar taxlanadi. O‘qituvchi hikoyani o‘qiy boshlaydi bola ushbu hikoyaga mos keluvchi rasmlarni tanlab, yig‘ishi kerak bo‘ladi. Agarda bola shunda ham qiyinchilikga uchrasa, u holda unga savollar berib yana-da hikoyani soddalashtirib tushuntira boshlaydi. Shunga ko‘ra rasmlarni yig‘a boshlaydi. O‘yin yakunida bola to‘plagan rasmlariga binoan, hikoyani qayta o‘zi aytib berishi kerak bo‘ladi. Ushbu jarayon orqali bolada, tafakkur, tasavvur, idrok, xotira, eslab qolish xususiyatlari takomillashib boradi.

Eshitish qobiliyati buzilgan bolaning hayotida o‘yinning roli tasavvurni, xayoliy fikrlashni, nutq aloqasini rivojlantirish uchun asosdir.

Ko‘rib turganingizdek, kar va eshitish qobiliyati bolalarni o‘yin o‘ynashga o‘rgatishda surdopedagogning roli juda katta. Shunday qilib, o‘yin faoliyatini har kuni boshqarish voqelikka ijodiy munosabatni shakllantirishga, tasavvurni rivojlantirishga yordam beradi. O‘yinda yetarli sharoitlar va to‘g‘ri tashkil etish yaratilganda, individual aqliy funksiyalar ham, umuman bolaning shaxsiyati ham tuzatiladi.⁷

Eshitishda nuqsoni bo‘lgan bolalarning bilish jarayonlari, intellektual salohiyati, nutqning rivojlanishi, o‘zaro kommunikativ aloqalarning mustahkamlashuvi va ijtimoiy hayotga moslashuvini rivojlanishida o‘yin faoliyati katta hissa qo‘shadi.

⁶ Колупаева Л.А. учитель-дефектолог - Верботон Хабаровск Мадоу

⁷ игра в жизни детей с нарушением слуха | Статья: | Образовательная социальная сеть

International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health

Hosted online from Jakarta, Indonesia

Website: econfseries.com

30th May, 2025

Bundan tashqari yuqorida keltirilgan o'yinlar tur va olib borilish tartibiga ko'ra bolaning ma'lum bir sezgi, bilish jarayonlariga ta'sir o'tkazadi. Xususan; ularda jamoaviy ishlash, ushbu jamoada o'zini tuta bilish, bolalarda hadik, qo'rquv hislarini idora eta olish, hayajonni yenga olish, o'zaro do'stona munosabatlarni shakllantirish, g'alaba, mag'lubiyat tushunchalarini singdirish, kommunikativ aloqalarni mustahkamlashda juda katta yordam beradi.

Yuqorida keltirganimizdek, o'yinlar bolaning yoshi, aql-idroki, qabul qilish darajasi, yetkazilgan bilimni o'zlashtira olish qobiliyati, ruhiy holatiga mos ravishda tanlab olinadi. Bolaning ushbu jihatlari bilan birgalikda sog'lik darajasini ham inobatga olinmasligi, nafaqat o'yin faoliyatida balki bajarilayotgan pedagogik ishning samarasiz bo'lib chiqishiga sabab bo'ladi. Shunga tayangan holda, turli xil o'yinlar tanlanadi, ularni o'tkazish tartibi, ko'rinishi, pedagogning ijodiy qobiliyatiga muvofiq ravishda olib boriladi.

Xulosa o'rnida shuni aytish mumkinki, nafaqat eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalar balki jamiki bolajonlarning hayotiy va ta'lim-tarbiya jarayonlarida o'yin jarayonlari muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan Adabiyotlar

- 1.<https://urok.1sept.ru/articles/702556?ysclid=m9awpib8sk926321879>
2. Инновационные технологии обучения старших дошкольников с нарушением слуха
- 3.<https://infourok.ru/rekomendacii-po-provedeniyu-foneticheskoy-ritmiki-s-negovoryaschimi-detmi-doshkolnoe-obrazovanie-1172398.html?ysclid=m9azk8gnyb772773178>
4. Музыкальная стимуляция
5. Музыкально-ритмические занятия как процесс эстетического воспитания развития детей с нарушением слуха | Дефектология Проф
6. Колупаева Л.А. учитель-дефектолог - Верботон Хабаровск Мадоев
7. игра в жизни детей с нарушением слуха | Статья: | Образовательная социальная сеть